

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ПРИСКОРОНОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ (ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ)

П. І. Гаман,

кандидат наук з державного управління, заслужений працівник
охорони здоров'я України

У статті досліджуються теоретико-методологічні засади формування механізмів прискореного інноваційного розвитку рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України.

ВСТУП

Важливим напрямом соціальної політики кожної цивілізованої держави є охорона здоров'я населення. Трансформаційні процеси в українському суспільстві вимагають вирішення важливого завдання — створення власної дієвої системи охорони здоров'я шляхом удосконалення механізмів державного регулювання галузі та її системної перебудови.

Автор поділяє думку відомого фахівця в галузі теорії та практики державного управління охороною здоров'я Д.В. Карамішева про те, що в основу сучасної соціальної парадигми нашої держави має бути покладене розуміння того, що охорона здоров'я не збиткова сфера, а пріоритетна та найбільш перспективна. Потрібно перетворити її із соціально-затратною на соціально-інвестиційну. А це потребує зростання на даному етапі ролі держави як дієвого механізму регулювання і стимулювання науково-технологічного та інноваційного розвитку галузі в умовах функціонування в перехідний період системних трансформацій суспільства [2, с. 17 — 18].

О. Хотяшева визначає інновації як цілеспрямовано виконувани зміни у всіх сферах господарської діяльності підприємства для адаптації до зовнішнього середовища з метою досягнення довгострокової його ефективності [8, с. 11].

Закон України "Про інноваційну діяльність" [6] дає більш широке, більш загальне тлумачення терміна "інновація", виводячи його за межі мікроекономічного рівня і визначаючи як новостворені або удосконалені конкурентоспроможні технології, продукція чи послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, які істотно поліпшують структуру і якість виробництва чи соціальної сфери. На цій основі Ю.В. Колесник робить висновок, що управління інноваціями представляє собою будь-які зміни технологій, що орієнтовані на зміну діючого механізму управління або його елементів з метою прискорення виконання завдань [4].

На переконання російських нау-

ковців, досліджуючи інноваційну діяльність та інновації як її результати, необхідно пам'ятати, що інноваційна діяльність не є самоціллю для підприємств або даниною часу, вона забезпечує впровадження науково-технічного результату й інтелектуального потенціалу для одержання нової або поліпшеної продукції (послуг) і максимальний приріст прибутку [1, с. 32].

Укладачі монографії "Управління інноваційно-інвестиційним розвитком територій" інноваційний процес пропонують розглядати як сукупність науково-технічних, технологічних та організаційних змін, що відбуваються в процесі реалізації нововведень. Такі процеси, на думку цитованих авторів, пронизують всю науково-технічну, виробничу, маркетингову діяльність виробників, і, в остаточному підсумку, орієнтовані на задоволення потреб ринку [5, с. 6]. Особливості інноваційного процесу можна представити таким чином [1, с. 22]:

- інноваційна діяльність являє собою самоорганізаційний процес, постійно вводить соціальну систему в стан динаміки;
- рушійною силою будь-якого інноваційного процесу є новаторське підприємство;
- інноваційний процес вимагає постійної державної підтримки і стимулювання шляхом проведення зваженої інноваційної політики.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою цієї публікації є поглиблення теоретичних і методичних підходів, вироблення практичних рекомендацій з регулювання рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України на основі формування механізмів прискореного інноваційного розвитку.

Проблеми й особливості регулювання різних виробничих сфер регіону на основі формування механізмів прискореного інноваційного розвитку знайшли своє відображення в дослідженнях В. Дорофійенка, Д. Карамішева, Н. Кризини, В. Лобаса, В. Пілюшенка, О. Шаптала та інших науковців.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Грунтуючись на аналізі результатів

дослідження В. Шандри, автор робить висновок про те, що на сьогоднішній день світовою практикою напрацьовано три основні типи стратегій інноваційного розвитку [9]:

— стратегія перенесення (поширення інновацій), сутність якої полягає у використанні зарубіжного науково-технічного потенціалу і його досягнень у вітчизняній економіці;

— стратегія запозичення (диверсифікації інновацій), сутність якої складає освоєння виробництва високотехнологічної продукції, яка вже виробляється в інших країнах, шляхом використання власного науково-технічного потенціалу;

— стратегія нарощування (інноваційного розвитку), за якої доцільно використовувати та розвивати власний науково-технічний потенціал, проводити інтеграцію фундаментальної та прикладної наук.

Як відомо, для проведення державної інноваційної політики необхідно [2, с. 242]:

— орієнтуватися переважно на інноваційний шлях розвитку економіки України;

— визначити державні пріоритети інноваційного розвитку;

— створити систему державного регулювання розвитку національного інноваційного комплексу;

— розробити державну програму розвитку національного інноваційного комплексу відповідно до пріоритетних напрямів;

— розвивати національний інноваційний комплекс шляхом створення національних корпорацій за територіальними ознаками;

— забезпечити взаємодію науки, освіти, підприємств, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;

— здійснити перехід від галузевої структури наукомісткого виробництва до переважно динамічнішої міжгалузєвої структури;

— створити умови для збереження, розвитку й використання вітчизняного науково-технічного й інноваційного потенціалу;

— впровадити протекціоністські заходи й захистити національну науку й наукомістке виробництво від експансії сильніших зовнішніх виробників;

— скорегувати політику уряду в частині фінансування й кредитування інноваційної сфери;

— сприяти розвитку інноваційної інфраструктури;

— забезпечити підготовку кадрів у сфері інноваційної діяльності.

На переконання автора, зміцнення рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України дозволяє визначити у якості домінуючого шляху інноваційного розвитку, що ґрунтується на використанні стратегії нарощування інноваційного потенціалу на задалегідь визначених пріоритетних напрямках технічного, технологічного та соціально-економічного розвитку. На перспективу такий шлях забезпечує реалізацію стратегії випереджувального розвитку, яка спроможна забезпечити щорічні темпи прискорення інноваційного оновлення економіки Карпатського регіону України.

Системний аналіз літературних джерел за темою дослідження дає підстави стверджувати, що основними механізмами регулювання інноваційних процесів розвитку рекреаційного потенціалу Карпатського регіону є організаційно-правові (Наявність ефективного законодавства є запорукою формування державної політики України в галузі охорони здоров'я,

¹ Поняття "парадигма" як інструмент наукознавства в контексті даної публікації вживається для визначення нової моделі функціонування галузі та конкретно-методичного зразка державного управління охороною здоров'я України.

забезпечення успіху в реформуванні системи охорони здоров'я, вдосконалення державного управління в галузі та фінансово-економічні (Однією з визначальних проблем, які постають перед системою охорони здоров'я і суспільством в цілому — це брак коштів, необхідних для фінансування здравоохоронної галузі). Важливу роль у державному регулюванні економічних відносин в галузі охорони здоров'я відіграє лізинг². Розрізняють лізинг короткочасний (оперативний) і капітальний (фінансовий). За походженням засобів для придбання предмету лізингу можна виділити два види лізингу — класичний і поворотний [2, 3, 5].

Ґрунтуючись на викладеному вище, є підстави стверджувати, що механізм прискореного розвитку рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України має забезпечувати:

— сприяння розвитку науково-інноваційної інфраструктури (унікальних об'єктів науково-експериментальної бази, інформаційного забезпечення досліджень та розробок і мереж комунікації, обміну науково-технічною інформацією, розвиток гнучких організаційних структур);

— можливість органічного поєднання зусиль великих науково-виробничих комплексів, регіональних інноваційних мереж і кластерів³ з метою концентрації наукового і виробничого потенціалу регіону і країни на усіх стадіях інноваційного циклу і забезпечення ефективного розвитку регіону як важливої складової соціально-економічної системи держави;

— підтримку діяльності малих підприємств як найбільш гнучкого, спроможного на ризик й ініціативного учасника ринку; комерційних підприємств, орієнтованих на пошук і доробку інноваційних ідей;

— сприяння підприємницькому сектору економіки регіону у наданні послуг, необхідних у процесі досліджень і наступного впровадження їх результатів;

— розвиток трудових ресурсів, здатних працювати в інноваційній економіці, сприймати, генерувати, освоювати та ефективно просувати інновації на ринок, у тому числі — інноваційних менеджерів, спроможних забезпечити ефективну реалізацію всього інноваційного циклу — комерціалізацію ідей і технологій;

— створення фінансової системи науково-технічного і технологічного підприємництва, складові якої можуть мати різний економічний зміст (кредитні інструменти, програмно-цільові субсидії, контракти, венчурні фонди тощо).

Вихідною умовою розвитку рекреаційного потенціалу Карпатського регіону на основі формування механізмів прискореного інноваційного розвитку мають стати управлінські інновації, засновані на принципі максимально ефективного управління. Управлінські інновації передбачають передусім зміну всієї організаційної структури або окремих її елементів з метою оптимізації діяльності. При цьому на перший план виступають проблеми наукового і методичного забезпечення організаційно-структурних інновацій, діагностики, оцінки ефективності організаційних змін, адекватності їх довгостроковим детермінантам інноваційного

соціально-економічного розвитку краю.

Держава повинна взяти на себе організацію національної інноваційної інфраструктури, активізацію розвитку наукового і кадрового потенціалу, регулювання, а також об'єктивний і своєчасний контроль за інноваційними процесами в охороні здоров'я. Як переконливо свідчить закордонний досвід, для країн з перехідною економікою характерна ситуація, коли інноваційна політика держави починає реалізовуватися саме з державної підтримки інноваційної діяльності за рахунок централізованих державних фінансових ресурсів через систему загальнодержавних, галузевих і регіональних інноваційних фондів [2, с. 240].

Інноваційна діяльність є найбільш прогресивною формою підприємницької діяльності в ринкових відносинах. Корінною відмінністю інноваційної діяльності в умовах ринку є орієнтація на запити споживача, коли економічні взаємини виробника і споживача сприяють максимальному задоволенню потреб суспільства [5, с. 7 — 8].

Таким чином, формування механізму прискореного розвитку рекреаційного потенціалу Карпатського регіону на інноваційних засадах вимагає суттєвих змін у здійсненні трансформаційних процесів, їх системному оновленні, переходу до такої моделі перетворень, де ринкові відносини поєднуються з ефективним державним регулюванням.

ВИСНОВКИ

1. Обґрунтовано, що в основу сучасної соціальної парадигми України має бути покладене розуміння того, що охорона здоров'я — не збиткова сфера, а пріоритетна та найбільш перспективна. Потрібно перетворити її із соціально-затратною на соціально-інвестиційну. А це потребує зростання на даному етапі ролі держави як дієвого механізму регулювання і стимулювання науково-технологічного та інноваційного розвитку галузі в умовах функціонування в перехідний період системних трансформацій суспільства.

2. Доведено, що інновації — це цілеспрямовано виконувані зміни у всіх сферах господарської діяльності підприємства для адаптації до зовнішнього середовища з метою досягнення довгострокової його ефективності. Інноваційний процес — сукупність науково-технічних, технологічних та організаційних змін, що відбуваються в процесі реалізації нововведень. Такі процеси пронизують всю науково-технічну, виробничу, маркетингову діяльність виробників і, в остаточному підсумку, орієнтовані на задоволення потреб ринку.

На сьогоднішній день світовою практикою напрацьовано три основні типи стратегій інноваційного розвитку: стратегія перенесення (поширення інновацій), сутність якої полягає у використанні зарубіжного науково-технічного потенціалу і його досягнень у вітчизняній економіці; стратегія запозичення (диверсифікації інновацій), сутність якої складає освоєння виробництва високотехнологічної продукції, яка вже вироблялася в інших країнах, шляхом використання

власного науково-технічного потенціалу; стратегія нарощування (інноваційного розвитку), за якої доцільно використовувати та розвивати власний науково-технічний потенціал, проводити інтеграцію фундаментальної та прикладної наука.

3. Визначено, що зміцнення рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України дозволяє визначити у якості домінуючого шляху інноваційного розвитку, що ґрунтується на використанні стратегії нарощування інноваційного потенціалу на задалегідь визначених пріоритетних напрямках технічного, технологічного та соціально-економічного розвитку. На перспективу такої шляху забезпечує реалізацію стратегії випереджального розвитку, яка спроможна забезпечити щорічні темпи прискорення інноваційного оновлення економіки Карпатського регіону України.

Основними механізмами регулювання інноваційних процесів розвитку рекреаційного потенціалу Карпатського регіону є організаційно-правові та фінансово-економічні. Важливу роль у державному регулюванні економічних відносин в галузі охорони здоров'я відіграє лізинг.

4. Обґрунтовано, що вихідною умовою розвитку рекреаційного потенціалу Карпатського регіону на основі формування механізмів прискореного інноваційного розвитку мають стати управлінські інновації, засновані на принципі максимально ефективного управління. Управлінські інновації передбачають зміну всієї організаційної структури або окремих її елементів з метою оптимізації діяльності. При цьому на перший план виступають проблеми наукового і методичного забезпечення організаційно-структурних інновацій, діагностики, оцінки ефективності організаційних змін, адекватності їх довгостроковим детермінантам інноваційного соціально-економічного розвитку досліджуваного регіону.

Література:

1. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент. — СПб.: Изд-во "Питер", 2000. — 208 с.
2. Карамішев Д.В. Концепція інноваційних перетворень: міжгалузевий підхід до реформування системи охорони здоров'я (державно-управлінські аспекти): [Моногр.]. — Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2004. — 304 с.
3. Карамішев Д.В. Стратегічне управління інноваційними процесами в системі охорони здоров'я: державні механізми: Моногр. — Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2006. — 304 с.
4. Колесник Ю.В. Структурно-логіческая модель инновационно-сбалансированной системы регулирования экономики // Актуальные проблемы экономики. — 2005. — № 11. — С. 13—23.
5. Пілюшенко В.Л., Адамов Б.І., Шкрабак І.В. Управління інноваційно-інвестиційним розвитком території: Монографія. — Донецьк: ВІК, ДонДУУ, 2007. — 317 с.
6. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 року № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 36.
7. УСЕ Универсальный словарь-энциклопедия / Гол. ред. ради чл.-кор. НАНУ М. Попович. — К.: Ірина, 1999. — 1551 с.
8. Хотьшица О.М. Инновационный менеджмент. — СПб.: Питер, 2005. — 318 с.
9. Шандра В.М. Механізм технологічного оновлення економіки інноваційного спрямування: структура, задачі, функції, принципи // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 12 (66). — С. 9—15.

² Лізинг (англ. Leasing — оренда) — форма обороту машин і обладнання, полягає у передачі їх на визначений термін у користування клієнтові, котрий платить за лізинг з доходів, отриманих у процесі експлуатації цього майна [7, с. 775]. Тобто, лізинг є одним із способів ефективного інвестиційної діяльності, коли компанія, що має вільні фінансові кошти, може брати участь у фінансуванні проектів інших підприємств, які не мають необхідних коштів для повномасштабного фінансування цих проектів [3, с. 200].

³ Кластери — сконцентровані за географічною ознакою — групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих підприємств різних галузей, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій, наукових та освітніх закладів [2, с. 268].